

Uršul'a Kovalyk

A MŰLOVARNÓ

REGÉNYRÉSZLET

Az üvegvisszaváltóban találkoztunk. Az elárusítónő nem akarta átvenni az üvegét. Azt állította, nálunk ilyet nem gyártanak. Meggyőzte a nőt: még ha nem is hazai, azért üvegből van. Ezért helyezkedjen szocialista álláspontra, és tegyen a vevő elvtárs kedvére. Az elárusítónő csípőre tette a kezét. Visítózni kezdett, hogy mindjárt lebasz neki egy akkorát, hogy kiköpi a fogát. Ártatlan hangon megkérdeztem, mit jelent az, hogy lebasz. A fiú megsimogatta a hajam.

Nyugodtan megmagyarázta:

– Az a szó azt jelenti, hogy a mérges elárusító elvtársnő vulgáris és műveletlen. Ha ki tudná magát megfelelően fejezni, azt mondaná: testileg bántalmaz engem.

Az eladónő dührohamot kapott. Kitépte az üveget a kezéből. Behajította a ládába, és a pultra dobta a pénzt.

– Húzzatok már a picsába! – kiabálta.

Teljes erőből becsapta az ajtót. A fiú rám kacsintott, és nyoma veszett az önkiszolgáló polcai között. Az édességek felé vettem az irányt. A felső polcra rakták a legfinomabb csokikat. Az édességek királynői, az aszalt gyümölcsös és mogyorós csokidrazsék, a legmenőbb csokis cukorkák legfelül trónoltak. Azt mondogatták, egyél meg! Számolgattam a kezemtől átnevésedet pénzt. A csalódottságtól összeszorult a gyomrom.

– Mennyi hiányzik? – szólalt meg valaki a hátam mögött, majd finoman meghúzta a fülem.

– Harminc fillér – mondtam.

– Ha megengeded, én kisegítelek – súgta oda a fiú az üvegvisszaváltóból.

Betette a mogyorós csokidrazsét a kosarába, és a pénztár felé indult. Mögötte baktattam. Felnőttnek látszott. Egy tizenkét évesnek még egy négy évvel idősebb fiú is nagy. A pénztáros lassan blokkolta a kosárban lévő árut. Mélázó tekintete és bamba arckifejezése arról árulkodott, jót tenne neki egy kis pihenő. Távol a vásárlóktól, a főnökasszonyától, a tízfilléresektől, a szétrepedt tejeszacskóktól. A fiú kirakta a pultra a cukorkát, és hanyagul odaszólt:

– Elvtársnő! Még nem vagyok tizennyolc, ennek ellenére a felelőtlen anyám elküldött, hogy vegyek neki cigarettát, a húgomnak pedig cukorkát. Meg szeretném kérni, tegyen kivételt, és adjon el nekem egy kemény dobozos Spartát.

Eltartott egy ideig, míg a pénztáros felébredt a monoton munkaközi önkívületből, pislogni kezdett. A fiú szépen rámosolygott. Előszedte a pénzt.

– Hagyja csak azt az ötven fillért! – kacsintott cinkosan.

A pénztárosnő blokkolta a csokidrazsét, elvette a pénzt, és odaadta a cigarettát. A fiú megköszönte. A pénztár mögött kinyitotta a drazsét. Kivett egyet, és lassan a számba tette. A cigarettát eltette drága farmerdzsekije zsebébe. Nem feledkezett meg a köszönetéről sem, mindenkinek sikeres napot kívánt. A kijárat felé vettük az irányt. A bolt előtt rágyújtott, és kétszer jó mélyet slukkolt. Éreztem, ahogy a csokoládé szétolvad a számban, és előbukkan a roppanós mandula.

– Kiváló! – értékelttem a teljesítményét. – És köszi a drazsét. Kérsz?

A fiú elutasítóan csóválta a fejét. Észrevettem, hogy piros pattanások vannak az arcán, és az Elvis-frizurájára is ráférne már egy alapos mosás.

– Árpi vagyok – mutatkozott be.

Udvariasan megkínált cigivel.

– Attól meghalhatok – háritottam el.

Árpi szívott egy slukkot, majd kézen fogott, és azt mondta:

– Gyere, mutatok valamit.

Megkerültük az élelmiszerbolt épületét, és megálltunk egy vakolatlan betonfal előtt. Úgy tűnt, mintha az épület falán lévő kopott vaslépcsők egyenesen az égbe vezetnének. Árpi már mászott is fel, én meg utána. Felmentünk a bádogtetőre. Alattunk egy szürke betonudvar terült el. Ráültünk a félig beomlott kéményre. Az alattunk lévő udvar tele volt fehér köpenyes asszonyokkal. Kezükben kis táblákat tartottak, Gottwald és Husák arcképeivel. A fapálcára felragasztott arcok olyanok voltak, mint egy bábozó titkos társulat kellei. A nők egymás mögött meneteltek. Egyhangúan jelszavakat kiáltottak. Tőlük nem messze egy kopasz ipse állt a széken. Ordított és dühösen hadonászott. Ingerülten ismételte:

– Elvtársnők, vigyenek egy kis életet ebbe a haldoklásba!

Árpi rám vicsorgott. Azt mondta, minél előbb túlesik valaki az elsőn, annál jobb. Azt állítja, az lett volna a legjobb, ha a születése után rögtön a szájába dugják az első cigit.

– Élőhalottak! – ugatott, és állával az unottan menetelő nőkre bökött.

Nem nagyon érttem, mit beszél, tehetetlennek éreztem magam. A nap átölelte a sebes térdem. A nyitott zacskóban szétolvadt a cukorka. A gyakorlatozás nem ment túl jól, a nők közömbösen botorkáltak az udvaron, és szenttelenül ismételték a jelszót. A férfi leszállt a földre, s mint egy ámokfutó, elkezdte a betonhoz csapkodni a széket. Úgy éreztem, mindjárt szétrobban, és belső szerveivel bepiszkítja a már így is eléggé szutykos helyet. Egy pillanatra a fehér köpenyek is megálltak. Tanácstalanul álltak a dühöngése előtt. A pasas zsebkendővel megtörölte a homlokát. Nehezen vette a levegőt.

Egy nő jött ki az épületből, és abból az üvegből, amelyet nemrég Áрпи vitt be a visszaváltóba, folyadékot öntött egy pohárba. A férfi egyszerre lehúzta. Érdeklődve végigmérte az üveget, és már szelídebb hangon felszólította az elvtársnőket, hogy koncentráljanak. A fehér köpenyes asszonyok felsorakoztak. Áрпи ismét előhúzta a cigis dobozt. Szó nélkül vettem egyet. Elszántan rágyújtottam életem első cigijére. A csípős füsttől elállt a lélegzetem. Kiguvadt a szemem. Hiába kapkodtam friss levegő után. Áрпи röhögött. Kivette a kezemből a cigarettát. Elmagyarázta, hogy a dohányzás művészet, amit el kell sajátítani. Aztán a fehér köpenyek pihenőt kaptak, mi pedig lemásztunk. Áрпи udvariasan meghívott az elhagyott garázsba.

Végre valaki másképp viselkedett velem, nem tekintett szaros gyerekeknek. Nyugalmat árasztott, és rokonszenves volt a hangja. A garázst teleaggatta számomra ismeretlen zenekarok plakátjaival. A legjobban a festett arcú emberek tetszettek. Egyikük úgy nézett ki, mint egy macska. Az I betűt támasztotta a KISS szóban.

– Magyarul van, igaz? Azt jelenti... kicsi – játszottam az agyam.

Áрпи jó mulatott ezen. Elmagyarázta, hogy ez egy angol együttes. Alítólólag a koncertjükön vért köpnek, és füstöt fújnak. Egy széthasadt díványra kucorodtam. Áрпи ismét cigarettával kínált. Bekapcsolta a magnót. A hangszóróból örülten szép zene hangzott fel. Torkon ragadott, nyomta a hasizmomat. Elfelejtettem levegőt venni. Döböntem suttoztam:

– Ki ez?

Áрпи komolyan a szemembe nézett. Ünneplés hangon bejelentette, hogy ez a Pink Floyd, a 20. század legzseniálisabb együttese. Egy koncertfelvétel. Pompejiből. Megpróbáltam köhögés nélkül slukkolni.

– Hunyd le a szemed... hallgasd és finoman szívd! – tanácsolta Áрпи.

Éreztem, ahogy a zenével együtt a füst is behatol a torkomba, hogy szét húzza a tüdőm, erősen és finoman egyszerre. Kicsit hagytam, hadd járja át a bensőmet.

Aztán becsuktam a szám, és kiengedtem az orromon. Teljesen elkábultam. Szédültem. Könnyes szemmel néztem Árpira.

– Én is ilyen zenét akarok hallgatni. Hol lehet ezt beszerezni? – kérdeztem.

Gúnyosan felvihogott. Azt mondta, ilyeneket csak a valutázók árulnak.

– Ha akarsz, adok egy szalagot, ha odaadod a bugyidat.

Elcsodálkoztam.

– Minek? Úgyis kicsi rád.

Árpi elmagyarázta, hogy majd eljátszadozik vele. És az a jó, ha egy kicsit használt. Rózsaszínre változott az arca. Egy borotvált fejű egyiptomi papot pillantottam meg benne, akit korábban egy piramisokról szóló könyvben láttam. A pap negédesen mosolygott.

Kígyóra emlékeztetett a vastag fekete tussal körberajzolt szeme. Árpi arca komollyá változott.

– Na mi lesz? Elbújok, te leveted és kész. Oda se nézek. Esküszöm!

Eszembe jutott, hogy nálam van a kés. Ha bármi történne. Beleegyeztem. Árpi bebújt a szekrénybe. Gyorsan lehúztam a bugyim. Észrevettem, hogy elszakadt a sárga csipkeszegély. Árpi előjött. Elvette a bugyit, és úgy bámulta, mintha kincset tartana a kezében. Aztán begyömöszölte a zsebébe. Odaadta a magnószalagot és pár cigit. Így ismertem meg a Pink Floydot, és így kezdtem el dohányozni.

Úgy emlékszem, mintha ma lett volna. Az istálló ajtajában álltam. Oda-sütött a nap. A legyek csintalanul kergetőztek a légyfogó körül. A napsugarak féldrágakővé változtatták a rovarok szárnyát. A lovak bóbiskoltak a délutáni hőségben. Farkukkal egyhangúan a hasukat csapkodták. Kiült a szőrükre a finom, bársonyos por. Arannyá változtatta. Leila, Lurkó, Perilla, Lombard a jobb oldalon, a balon Hakim, Ambal, Jágó és Cecil. Emlékszem, melyiknek milyen volt a természete. Pontosan fel tudom idézni, mitől riadtak meg, mitől féltek. Nem ismertem kéjesebb dolgot annál, mint amikor az ajkamat odanyomtam a lovak puha orrlukájához. Az volt a legszebb érzés, amikor Cecil hátára feküdtem. Lehunyt szemmel hallgattam, hogyan veszi a levegőt.

Morogtak a belei, a szíve erősen vert. Néha megmoccant. Akkor ropogtak az ízületei. Hangosan prüszkölt. Lehunytam a szemem, és gondtalanul lóbáltam a lábam. Lógtam, mint a rongybaba, teljesen ellazultam. Cecil nagyon óvatosan, lassan megfordult a bokszbán, és finoman lépett egyik lábáról a másikra. Teljesen biztonságban éreztem magam. Mint anyám ha-

sában. Órákon át bámultam Cecil szomorú, obszidián szemébe. Már nyugdíjas volt. Néha szalmával megrakott kocsit húzott, vagy a versenyek után gyerekeket vitt a hátán. Vége a díjugrató karriernek. Nyugodt természetű a lovasok fiatal, idegesebb kancák megnyugtatóására használták.

Ha valamelyik ló félt, odavitték Cecilt, hogy megnyugtassa. Állandó segítőként volt jelen, amikor a lovakat berakták a lószállítóba. A fiatal állatok riadtan ide-oda futkostak, míg meg nem látták Cecilt, aki közönyösen cammogott be a feljárón az autó belsejébe, felhorkant és enni kezdett. Romanával minden nap kifésültük, lekefáltuk és százsorszépeket fontunk a sörényébe. A könyvtárból kikölcsönöztem a *Haszonállatok nagykönyvét*. Órákig fogtuk Cecil fejét, és tanultuk, hogy üstök, vakszem, ajak. Újjal végigsimítottuk a sima szőrt: mar, csípőszöglet, horpasz, csánk. Megpróbáltuk megjegyezni nemesített teste minden egyes szegletének elnevezését. Találgattunk, vajon hol lehet a lépe, a szíve és a légcsöve. Megtanultuk, hol a halántékcsont, az állkapocscsont. Suttogva mondtuk fel: *Os temporale, os nasale, mandibula, musculus semispinalis capitis*. Úgy hangzott, mint egy varázsige. Cecil álmosan pislogott, és engedte, hadd vakargassuk a fülét.

Az időnk java részét a lovardában töltöttük. Az iskolaorvosnak torokgyulladást színleltünk, elblicceltük az úttörőgyűlést, és észrevétlenül elhúztunk a május elsejei felvonulásról. A szpartakiádon olyan lehetetlenül tornáztunk, hogy szerencsére kizártak a csapatból. Nem tudtak bennünket elkapni. Olyanok voltunk, mint azok a pici szürke madarak, amelyek lopták a zabot az etetőből.

Közelgett a vakáció. Az iskolában elkezdődött az év végi semmittevés. A tancik lezárták a jegyeket, lesmirgliztük a padokat. Eljött az ideje a mi első csajos kiruccanásunknak. Anyámnak már megtanultam hazudni. Tökéletesen. Szemem se rebbent. Árpí választékos szlováksággal beleírta az ellenőrzőmbe, hogy az egész osztályunk kétnapos iskolai kirándulásra megy. Remekül leutánozta az osztályfőnököm aláírását. Anyámban fel sem merült, hogy kételkedjen. Örült, hogy felszabadul a lakás, és nyugodtan élvezheti a szerelmi életét. Konzerveket, kenyeret, pár édességet vásárolt. Üvegben felengedett por alapú, málnás Vitacitot. Összepakoltam a hálósákat, a hasi-tasit és meleg zoknit.

Romanával már délután a lovardába mentünk. Feltelepedtünk a padlásra. Vártuk, hogy teljesen elnéptelenedjen a lovarda. Míg be nem fejezik az utolsó esti etetést, és becsukják az istállókat. A portás egy öreg, örökké benyomott krapek volt. Azonnal behúzódott a portásfülkébe, és kinyitott egy üveg vodkát. A nap lustán eltűnt a horizonton. Narancsszínűre festet-

te az égboltot. A fecskefiókák kergetőztek. A kifutók melletti magas fűben heverésztünk. Agyonsózott löncshúst ettünk, és figyeltük a lassan elúszó rózsaszín felhőket. Rágyújtottam. A forró szél belefújta a hajamba a vallomását. Romanát is cigivel kínáltam. Ragyogott a boldogságtól. Óvatosan szippantott. Lekaparta a lábán lévő sebet, és a varral etette a hangyákat. Valahol felnyerített egy ló. Éles hangja elhallgattatta a borókafenyő tetején ülő rigót is. Minden elcsöndesedett. A szél a réten finoman végigfésülte a pajkosan táncoló pipacsokat, melyek véres farkasszemre emlékeztettek. Fecske voltam álomban. Közvetlenül a folyófelszín felett repültem. Elvakított a csillogása. Meleget éreztem a hasamon. A folyó arany maró lávává változott. Gyorsan repültem előre, hogy az adott pillanatban irányt váltsak, és merőlegesen felszálljak a magasba. Egyenesen a ragyogó napba. Elvakított. Mintha eksztázisba esnék. Hihetetlen eufória csiklandozta a hasamat. Arra ébredtem, hogy kiabálok.

VÁLYI HORVÁTH ERIKA fordítása